

חומרים להעשרה- צרכנות מודעת וקבלת החלטות פיננסיות, כיתה ט

תהליכי קבלת החלטות – הבחנה בין החלטות רציונליות לרגשיות והשפעת לחץ חברתי

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
קבלת החלטות רציונליות מול רגשיות • ההבדל בין החלטה רציונלית לרגשית • הטיית קוגניטיביות: אפקט העיגון, הטיית אישור, מערכת חשיבה מהירה ואיטית, שנאת הפסד וקביעת ברירת מחדל, הטיית הפיתיון, פרדוקס הבחירה: ממקסמים מול מסתפקים • אופטימיות יתר והעדפת ההווה • השפעת לחץ חברתי על בחירות פיננסיות • כלים למודעות עצמית בקבלת החלטות - מודל HALT	למידה משמעותית, רלוונטית ורב-ממדית • כיצד החלטות יומיומיות (קניית בגדים, תלבושת אחידה, קניית פופקורן בקולנוע, שנאת הפסד) מושפעות מגורמים שונים. למידה חווייתית, יישומית והתנסותית	יושרה והגינות • מתי שכנוע הופך למניפולציה? היכן עובר הגבול האתי בפרסום? • האם "כל האמצעים כשרים" כדי למכור מוצר? כבוד האדם וחירותו • האם לחץ חברתי פוגע באוטונומיה? • כיצד שומרים על אוטונומיה מול לחץ חברתי? חופש הבחירה מול מניפולציה • דיון בשאלה: האם אנחנו באמת חופשיים לבחור כשיש	הזירה הבית ספרית • סימולציית קנייה והשוואת החלטות הזירה המשפחתית • תכנון קנייה משפחתית משמעותית (מכשיר חשמלי, טיול) – תיעוד תהליך ההחלטה הזירה הקהילתית • קמפיין קהילתי לעידוד קנייה אחראית הזירה הדיגיטלית • שימוש ב-AI לניהול "דיון בוחן", AI בתפקיד המוכר המנסה לשכנע את הצרכן (התלמיד)

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
	- התנסות בסיומולציות של בחירות פיננסיות, משחקי תפקידים וניתוח מקרי אמת באמצעותם חווים התלמידים תהליך החלטה ומשקפים אותו פיתוח חוסן רגשי - תרגול ויסות רגשי בהחלטת קנייה ועמידה בלחץ חברתי	"ברירת מחדל" או "אפקט פיתיון"? הגינות וצדק חברתי - האם נכון להפסיד רווח אישי כדי להעניש על התנהגות לא הוגנת? אחריות אישית - אחריות על השלכות כלכליות עתידיות של החלטות רגעיות ריסון ודחיית סיפוקים - האם דחיית סיפוקים היא תנאי לעצמאות כלכלית? - אימון עצמי מול תרבות ה-"כאן ועכשיו"	שינסה לעמוד בלחץ – ניתוח "דיוני הבוחן" הזירה התעסוקתית התמודדות עם קבלת החלטה אישית, מורכבת ומשמעותית עבור התלמיד – בחירת מקצוע מורחב לקראת העלייה לכיתה י' – ורכישת כלים שישמשו אותו גם בהחלטות פיננסיות עתידיות.

"אושר" על המדף - איך מוכרים לנו אושר ואיך קונים את הקונים

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דין ערכי	זירות יישום
צרכנות ואושר – שיווק האושר וצריכה רגשית - מה זה אושר? אושר ושמחה, מדידת אושר - ההבדל בין תל"ג (תוצר לאומי גולמי) לאל"ג (אושר לאומי גולמי) - דילמות של צרכנות: מה זה צרכנות? רצונות וצרכים: חייב, צריך, רוצה - פסיכולוגיה של צרכנות – אפקט הליפסטיק,	למידה משמעותית, רלוונטית ורב-ממדית חיבור להיבטים פיננסיים, פסיכולוגיים וחברתיים, למשל, ניתוח מדיה ופרסומות מרשתות חברתיות. למידה חווייתית, יישומית והתנסותית	כבוד האדם, חירות ואוטונומיה - האם ניתן "לקנות" אושר? מה ההבדל בין הנאה חולפת לאושר עמוק ומשמעותי? - כיצד ניהול כסף מושכל מסייע לשמירת חירות אישית? - מה המשמעות של "בחירה חופשית" בעולם שבו פרסומות משפיעות ומעצבות את רצונותינו? מעורבות חברתית	הזירה הבית ספרית - סימולציות ויסות רגשי – "שופינג מודע" (תרגול קנייה מודעת בסביבה אמיתית ומדומה) הזירה המשפחתית - השפעה על ניהול תקציב משפחתי ומניעת קניות אימפולסיביות – כלל 24 - השעות המשפחתיות – הסכם משפחתי על המתנה לפני רכישה הזירה הדיגיטלית

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
אפקט הפיצוי, חוק 24 השעות, קנייה אימפולסיבית, צריכה ראוותנית	- סימולציות, משחוק ופרויקטים מעשיים פיתוח חוסן רגשי - דחיית סיפוקים, ויסות רגשי בקנייה, עמידה בלחץ חברתי מנהיגות ויזמות תלמידים - הפיכת התלמיד ממקבל מידע לסוכן שינוי ערכים אוניברסליים - פיתוח תשתית ערכית של אחריות, הוגנות, יושרה, חירות וכבוד האדם.	- כיצד אנחנו יכולים להיות "סוכני שינוי" בתרבות הצריכה בקרב המשפחה והקהילה? אחריות חברתית - צריכה וההשלכות החברתיות	- חשיפה לתנועת Minimalism ברשת, ניתוח תוכן של משפיענים שמקדמים צרכנות מודעת ומינימליסטית הזירה התעסוקתית - בחינה ביקורתית של הקשר בין רמת שכר, תחושת משמעות ואושר בדגש על הקביעה כי הצלחה תעסוקתית היא רב-ממדית ואינה נמדדת בהכנסה בלבד

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
	גיבוש זהות ערכית אישית ביחס לתרבות הצריכה.		
איך קונים את הקונים? – סודות הסופר אסטרטגיות שיווקיות: מיקום מוצרים, שימוש בחושים, גודל עגלות, מבצעי כמות, אפקט הדחיפות, שיטות המחרה	למידה חווייתית, יישומית והתנסותית - יציאה לסיור שטח בסופר/קניון באמצעות דף תצפית מובנה לתיעוד מניפולציות וגירויים חושיים – למידה דרך תצפית וחוויה ישירה פיתוח חוסן רגשי - זיהוי המניפולציות הרגשיות (מוזיקה, ריח, תאורה) שמשפיעות על	בחירה ואוטונומיה - האם אנחנו באמת בוחרים בסופרמרקט באופן חופשי? יושרה והוגנות - האם עסק יכול להיות רווחי ועדיין אתי? – האם שיווק חכם ויושרה יכולים לדור יחד? ערבות הדדית - מה חובתי כצרכן, כשגיליתי מניפולציה שיווקית? – האם אני מחויב לשתף אחרים? - מה אחריותי כלפי מי שאינו מודע לטכניקות שיווקיות? כבוד עצמי וחוסן	הזירה הבית ספרית - ניתוח מקרים, הצגת תוצרים, דיונים ערכיים בכיתה. הצגת תוצרים לא נכלל במניין שעות ההוראה לפרק זה. "מאחורי הקלעים של השיווק" – מיזמים להעלאת המודעות - הזמנת מומחה שיווק / פסיכולוג צרכני לשיעור פתוח. הזמנת מומחה דורשת זמן כיתה שלא נלקח בחשבון בתוכנית. הזירה המשפחתית - משימת "קנייה ביחד" - ביקור בסופר עם בן/בת משפחה, תיעוד תצפיות ושיחה על ממצאים הזירה הקהילתית

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
	קנייה אימפולסיבית, ובניית עמידות מול לחצי שיווק מנהיגות ויזמות תלמידים - פיתוח קול עצמאי ויכולת השפעה, כגון: הפקת קמפיין מניעה, עיצוב "סביבת קנייה אתית", הצגת ממצאים לקהל. שילוב ערכים אוניברסליים - אוטונומיה צרכנית, יושרה מסחרית, אחריות סביבתית ומודעות	- האם "ליפול" בשיווק זה חולשה? – כיצד ניתן לשמור על כבוד עצמי גם כשנכשלנו בהחלטה? אזרחות פעילה וצדק חברתי - מה חובת המדינה בוויסות שיווק, ועד כמה המדינה אחראית להגן עלינו? - כיצד שיווק אגרסיבי פוגע בשכבות חלשות? אחריות חברתית וצדק סביבתי - האם קנייה מיותרת היא רק בעיה אישית או גם אחריות חברתית-סביבתית? - כיצד אוכל להיות צרכן אחראי גם כשהשוק מעודד אחרת? אחריות אישית וחברתית	- סדנת מודעות לקשישים בקהילה, "הגנה על הצרכן הפגיע" – תלמידים כמדריכים - צופה קושי ביישום ברמה ארצית בעיקר בבתי ספר המשרתים את אותה קהילה (מתוך ניסיון של יישום מעורבות חברתית שנכנס לפני מספר שנים כחובה לתלמידים וקשיים שעלו בהעדר מקומות לביצוע) הזירה הדיגיטלית - זיהוי טכניקות שיווק אונליין (pop-ups, מחירי "עוגן", ביקורות מזויפות) - הקמת בלוג / עמוד כיתתי – "הצרכן הבוגר" – פרסום. תובנות, ביקורות ומדריכים עומס פעילויות יישומיות. ניתן לתת בחירה למורה אחת מבין.... הזירה התעסוקתית - ריאיון עם אנשי שיווק, מעצבי חנויות, פסיכולוגים צרכניים – חשיפה למקצועות בתחום

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
	עצמית כבסיס לצרכנות נבונה	- הבנת ההשלכות של ריכוזיות ומונופולים על יוקר המחיה והחשיבות של צרכנות מודעת לחיסכון אישי יושרה מסחרית - בחינת הגבול שבין שיווק לגיטימי להטעיה צרכנית	תרגיל "יזמות אתית" – תכנון עסק קמעוני שמשלב שיווק . אפקטיבי עם שקיפות ויושרה

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים הפדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
חקיקה וזכויות בסיסיות - חוק הגנת הצרכן - ביטול עסקאות - החזר מוצר פגום - חובת השקיפות - חוק הטכנאים	למידה משמעותית, רלוונטית ורב-ממדית קניות אונליין, ביטול הזמנה, מוצר פגום למידה חווייתית, יישומית והתנסותית	אחריות והכוונה עצמית מהי אחריותו של הצרכן בחיזוק ריבונותו דרך הכרת זכויותיו? צדק חברתי ומעורבות אזרחית	הזירה הבית ספרית - ניתוח תרחישים, מיפוי חוק הגנת הצרכן וסימולציות שירות - תרגולי ויסות רגשי בתרחישים צרכניים הזירה המשפחתית

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים הפדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
בין חוקי למוסרי - המס הוורוד - דפוסים אפלים מנגנוני הגנה וכתובות לתלונה - הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן - הפיקוח על הבנקים - ארגונים חברתיים כגון אמון הציבור, המועצה לצרכנות וארגונים אזרחיים אחרים	- הוראה דרך התנסות ישירה בתהליכי הגשת תלונה, ביטול עסקה ותביעה פיתוח חוסן רגשי - פיתוח יכולת לפעול גם כשקשה רגשית, לדוגמה: כשחווים תחושת כעס, תסכול, תחושת חוסר אונים. מנהיגות ויזמות תלמידים - התלמידים כסוכני שינוי: הפצת ידע על זכויות צרכנים ויצירת פרויקטים קהילתיים ממשיים שותפות רב-מערכתית ולמידה בקהילה - חיבור לגורמי מערכת: הרשות להגנת הצרכן,	- כיצד אנשים שיודעים את זכויותיהם ומממשים אותן תורמים לחברה צודקת יותר? צדק חברתי הגינות ושוויון - מה המשמעות של 'המס הוורוד' מבחינה ערכית? האם מחיר שונה לנשים ולגברים מנוגד לערכי השוויון? יושרה, הוגנות ושלטון החוק - כיצד ערכים אוניברסליים כמו הגינות, כבוד וצדק מתחברים לחוקי הגנת הצרכן הקיימים?	- בחינת זכויות והגבלות בחוזי קנייה/רכישת מנוי במשפחה (טלוויזיה, אינטרנט, ביטוח) הזירה הדיגיטלית - כיצד להגן על עצמך ברכישות אונליין.

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים הפדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
	ארגוני אזרחים, עמותות ועסקים אחראיים שילוב ערכים אוניברסליים הגינות, שקיפות, כבוד האדם וצדק חברתי כמרכיבים אינטגרליים של צרכנות אחראית		

אבטחת מידע במרחב הדיגיטלי והגנה מפני הונאות צרכניות

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
סוגי הונאות צרכניות ודרכי התמודדות • אבטחת מידע ברשת: סייבר, טביעת רגל דיגיטלית, הנדסה חברתית, הונאות בתחפושת, אימות דו שלבי, הרשאות גישה, קובצי קוקיז • סוגי הונאות : פישנינג (דיוג קולי, סמישינג, דיפ-פייק), נוזקות כופרה (וירוסים), הונאות משלוחים • פירמידת גילאים של הונאות ברשת. • דרכי התמודדות: כל זכות, הרשות להגנת הצרכן, אמון הציבור. קניה בטוחה ברשת	למידה משמעותית, רלוונטית ורב-ממדית • מודעות ביקורתית להונאות מוכרות (קניות אונליין, רשתות חברתיות) • פיתוח חשיבה רב-ממדית המשלבת היבטים טכנולוגיים, צרכניים ואתיים למידה חווייתית, יישומית והתנסותית • סימולציות של מצבי הונאה, ניתוח מקרים אמיתיים, תרגול זיהוי תוכן מטעה פיתוח חוסן רגשי • בניית יכולת להתמודד עם תחושות בושה, מבוכה ותסכול בעקבות חשיפה להונאה, ופיתוח עמידות	אחריות אזרחית ומעורבות חברתית • האם ידיעה מחייבת פעולה? –אני יודע שמישהו עומד להיפגע מהונאה – מה חובתי? כבוד ופרטיות • עד כמה נוחות צרכנית שווה ויתור על פרטיות? יושרה והוגנות • מה ההבדל בין שיווק חוקי לבין מניפולציה פסולה? מעורבות חברתית ואזרחות פעילה	הזירה הבית ספרית • ניתוח מקרי הונאה, הצגת פרויקטים כיתתיים, קמפיין מודעות בבית הספר. הזירה המשפחתית • ראיונות עם בני משפחה שנוהגים לרכוש מוצרים ושירותים ברשת. "האם חוויתם הונאה? איך נהגתם? מהם אמצעי הזהירות בהם אתם משתמשים? ועוד. • ניסוח כללים לקנייה בטוחה ברשת. הזירה הקהילתית • סדנאות מודעות לקהילה (מבוגרים בגיל שלישי בקהילה המקומית, תלמידים צעירים בבתי ספר בסביבה הקרובה ועוד) הדרכה בהובלת תלמידים.

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
- אתרים מאובטחים, פלטפורמות תשלום בטוחות, כרטיס אשראי נטען - התגוננות ממתקפות והונאות ברשת, סיסמה חזקה, שיתוף יתר ברשתות חברתיות, אימות זהות	רגשית בפני לחץ חברתי ברשת מנהיגות ויזמות תלמידים - יזמות מניעה ומודעות בכיתה, בבית הספר ובקהילה, בהובלת תלמידים שילוב ערכים אוניברסליים - צרכנות אחראית, יושרה, כבוד עצמי ואחריות חברתית בעידן הדיגיטלי	- מה חובתי כאזרח דיגיטלי כלפי הקהילה? - כיצד אוכל לתרום לתיקון חברתי בנושא הגנת הצרכן? כבוד האדם וציות לחוק - מה ההבדל בין חוקי לבין מוסרי בעולם הדיגיטלי?	הזירה הדיגיטלית יצירת תוכן ברשתות חברתיות: סרטון טיקטוק / ריל עם טיפים לזיהוי הונאות – מדיה בהובלת תלמידים.

המחיר הסביבתי של הצריכה נושא לבחירה

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
- המחיר היקר של הצריכה הזולה - מקרה בוחן של "האופנה הזולה" - הסרט: "מאחורי המכונה של שיין" - העלות הכלכלית והסביבתית של צריכת יתר	למידה משמעותית, רלוונטית ורב-ממדית - חיבור לקניית בגדים זולים אונליין, טרנד ה-fast fashion. חיבור בין כלכלה, אקולוגיה, זכויות עובדים ואחריות צרכנית למידה חווייתית, יישומית והתנסותית - ניתוח ביקורתי של סרט/פרסומת/ מאמר/ כתבה. - חישוב עלויות סביבתיות של בגד בודד, בדיקת תוויות ייצור בארון הבגדים האישי פיתוח חוסן רגשי	אחריות חברתית סביבתית - האם מחיר נמוך מצדיק עלות סביבתית גבוהה? מה המחיר האמיתי של הזול? כבוד האדם וצדק חברתי גלובלי - האם אני מחויב לתנאי העבודה של מי שתפר את בגדיי? כבוד האדם חל גם על מי שמרוחק ממני אלפי קילומטרים? יושרה צרכנית והוגנות - האם יש הבדל מוסרי בין לקנות ממותג שמנצל עובדים לבין לקנות מסחר הוגן? אחריות אישית	הזירה הבית ספרית - צפייה בסרט, דיון ערכי וניתוח מקרים. הזירה המשפחתית - בדיקת ארון הבגדים המשפחתי, שיחה על מקורות ייצור - חוזה משפחתי לצרכנות בת-קיימא - סיור משפחתי לחנות יד שנייה או שוק פשפשים – חוויה חלופית לצריכה חדשה הזירה הקהילתית - שת"פ עם עמותת סביבה מקומית.

מפרט הידע ומוקדי ההוראה	עוגנים פדגוגיים	דיון ערכי	זירות יישום
	- בניית עמידות מול מציאות מורכבת, והמרת תחושת אשמה ביכולת פעולה ואחריות מנהיגות ויזמות תלמידים - הובלת מהלכי שינוי בבית הספר: חנות מחזור, קמפיין "לקנות פחות ולקנות טוב יותר", יזמות חברתית סביב צרכנות בת-קיימא שילוב ערכים אוניברסליים - צדק חברתי, אחריות סביבתית, כבוד האדם, קיימות וצרכנות אתית	- האם "כולם עושים את זה" מצדיק בחירה שאני יודע/ת שאינה נכונה? מעורבות חברתית אזרחית - מה חובת הפרט מול חובת המדינה בהעלאת המודעות לצריכת יתר ולפגיעה הסביבתית? - האם יש לי אחריות לפעול גם כאשר אני יודע שהשינוי יהיה קטן? אחריות גלובלית האם הצריכה שלי היום היא עניין אישי בלבד או עניין גלובלי שמשפיע על אוכלוסיית העולם?	- ארגון "יריד חליפין" שכונתי – תלמידים מובילים אירוע קהילתי של קנייה/מכירה/החלפה. הזירה התעסוקתית - ריאיון עם עובד/ת בתחום אופנה בת-קיימא, עיצוב אקולוגי, או ארגון סביבתי תרגיל "יזמות ירוקה": תכנון מותג אופנה שמשלב רווחיות עם ייצור אתי ובר-קיימא